Q. B. V.

RECTORE MAGNIFICENTISSMO
SERENISSIMO PRINCIPE REGIO AC DOMINO
DN. FRIDERICO AVGVSTO
ELECT. SAXON. HEREDE

DISSERTATIONEM INAVGVRALEM DE FLVORE ALBO

PRAESIDE
D. IO. GOTHOFREDO BERGERO
ARCHIATRO REGIO, COLLEG. MED. SENIORE
ET PROF. PRIM.

PRO LICENTIA
IMPETRANDI SVMMOS IN ARTE SALVTARI
HONORES
P. P.

M. CHRISTIANVS BENED. CARPZOVIVS
LIPSIENSIS

A. D. IVN. cIɔ Iɔ cc XI.
IN AVDITORIO MAIORI
HORIS ANTE ET POST MERIDIEM CONSVETIS.

VITEMBERGAE, PRELO GERDESIANO.

DE

F L V O R E

A L B O

DISSERTATIO INAVGVRALIS

I.

DOlendum eſt, elegantiorem ſexum cum aliis ex utero malis, tum eo in primis tentari, qvod Græcis ῥοῦς λευκὸς, Latine Fluor albus nominatur. Hoc enim ea loca, quibus mulier ſpem ſibi a viro commendatam conti-

net, altamque, et elaboratam parit, humore madent, et manant ſeroſo, ac pituitoſo, tenui, craſſove, ea interdum vi ac copia, ut fructu alimenti corpus privet, et ſpe iſta nōn raro evertat, atqve ad varia incommoda, et mortem ſæpe præmaturam, ducat.

II.

ID genus fluxionis mulieres afficit coniuges æqve, ac viduas, ætate florentes pariter ac ſeneſcentes, ipſasqve interdum gravidas, non tamen foemellis inprimis foetas, ut quidam ſibi fingunt. Neqve vero virginibus parcit adultis, ſed rarius parvulis provenit, ut alios inter *Fernelius*, *Pathol. lib. VI, c.* 16, *Th. Bartholinus*, *Act. Hafn. P. I, obſ. LXXXIII*, et *Pechlinus*, *obſ. phyſ. med. XXXIV, lib. I*, exemplis teſtantur. Atqve illud qvidem nunc certis temporum periodis, et vel nova, ſingulis menſibus, luna, ut obſervavit Pitcarnius, apud *Richardum Mead*, *cap.* II *de imper. ſolis et lunæ in corp. hum.* vel medio plerumqve tempore inter duas purgationes menſtruas, reverti, ac plures durare dies, modo nullo certo, vel ordine, vel circuitu, freqventer, et aſſidue urgere, nec, niſi prorumpentibus catameniis, et aliquanto poſt, intermittere conſvevit. Initio mitis aliquandiu hu-

humor, nec multus exit, progreſſu autem temporis copioſior mordaxqve fieri, et nunc tenuis et aqveus, nunc mucoſus et candidus, modo glutinoſus, et tanquam ex ovo crudo ſubalbidus, ac demum quibusdam citrinus, ſubviridis, vel mixtis tinctus coloribus, graveolensqve eſſe, et varia inferre mala ſolet. Gravius autem alias, alias mitius tenet, ita ut qvædam nihil inde detrimenti, præter madorem atqve ſorditiem locorum, perſentiſcant. Plerisqve vero appetitus vitiatur ciborum, et bonitas coloris, et gratia, ac venuſtas et pulchritudo corporis corrumpitur. Quodſi grave malum ſit, magna virium fit mutatio, et gravitas qvædam ac laſſitudo membra occupat, et lumbago, ſive dolor, et mollities ac debilitas in lumbis, atqve in animo triſtitia, oritur. Accedit ſpirandi difficultas, et palpitatio cordis, nullumque corpus ciborum fructum ſentit, ſed aliis tabe conficitur, aliis male alitur, et laxum, molle, ſegneqve redditur, atqve in palpebris, et cruribus, intumeſcit. Sæpe etiam foecunditatem amittit, et malis aliis ſupra alia affligitur.

III.

ATque hæc qvidem eſt idea et ſpecies Fluoris

 albi,

albi, prout eam a Græcis traditam accepimus. Ex his *Hippocrates lib. de Nat. mul.* ita habet: *Cum fluor albus subortus fuerit, urina, qualis asini, apparet, et dolor imum ventrem, lumbos ac laterum inanitates detinet, crura ac manus intumescunt, oculorum cava elevantur, et oculi humescunt, color auriginosus et albus redditur, cumqve deambulat, anhelatione corripitur. Hic morbus oritur, si natura pituita abundans, febricitarit, bilisque commota minime purgata fuerit.* Ei vero hodie nonnulli, inter qvos *Richardus Morton, Phthisiol. lib. I, cap.* 4, illud fluxionis genus, quod impura venus relinqvit, iungendum putant, qui omnis illuviei incruentæ per naturalia excretionem fluoris albi nomine comprehendi volunt. Qva ratione fluxionem qvoqve purulentam ex ulcere uteri eodem referunt. Sed hanc rectius pleriqve a fluore albo distingvunt. Ab eodem seiungendam esse fluxionem, illam veneream, qvam vulgo gonorrhoeam vocant virulentam, cum indoles mali, tum ratio curandi, et cautio, ne innocentibus et castis affingatur, postulat. Nam fluxio venerea, copia minor, sed tanto acrior est, et magis exedens, atqve cum dolore ardente, maxime inter meiendum, continenter, etiam cum menses flu-

fluunt, ex inflictis a contagio venereo, qvo propagatur, ulcusculis, fertur, neqve illam, qvam paulo ante commemoravimus, sed aliam, symptomatum seriem invehit, quæ originem mali, et inde facile nascentem luem veneream, prodit. Non magis ea antiquitati cognita fuit, quam gonorrhoea virulenta virorum, atque ex hac prodiens lues venerea. Hanc enim pleriqve, inter qvos præcipuus est *Gvicciardinus*, *lib.* II, *histor. sui temp.* cum Columbo demum ex America, qvam diu ante gravissime exercuerit, in Hispaniam primum, ex eaque in alias orbis partes, commigrasse, alii autem, qvibus adstipulatur *Manardus*, *epist. med.* II, *tom.* II, *lib.* 7, eodem ipso tempore, qvo Carolus IIX, Galliarum Rex, expeditionem Italicam parabat, coepisse, volunt, Valentiæ, Hispaniæ Tarraconensis urbe, a nobili qvodam scorto, cuius noctem Elephantiosus quidam ex eqvestri ordine miles qvinqvaginta aureis emerit. Et cum ad mulieris concubitum frequens iuventus accurreret, intra paucos dies supra quadringentos infectos, e qvorum numero cum Carolum, Italiam petentem, multi seqverentur, idem malum in Italiam importatum, ac deinde, tanqvam libidinosi commercii poenam, in regiones alias delatum fuisse. Quodsi

ve-

verum eſt, minus mirandum erit, ſi conſummata lues venerea propius ad lepram accedat, et vitiati corporis contactu contrahatur, tum a parentibus quoque ad liberos more Elephantiæ transeat. Sed qvomodocunque lues iſta orta ſit, illud omnino certum eſt, in monumentis veterum eam deſiderari.

IV.

Ex qvibus apparet, aliam fluoris albi, quem ſupra expoſuimus, rationem eſſe. Is enim variis evenire cauſis ſolet, quæ ab illius mali cauſa longiſſime diſtant. Inter has eſt ubertas ſuccorum corporis, et colluvies inprimis chyloſa, ſeroſaqve, qvæ multo, pravoqve victu, et potu inprimis copioſo zythi, itemque foliorum thee, et fabarum coffe, et diminuta qvavis cauſa tranſpiratione, excretioneqve urinæ, colligitur. Quorſum multum conferre vitam molliculam, ac ſedentariam, cum res ipſa docet, tum ex eo conſtare poteſt, qvod eo malo potiſſimum urbanæ afficiantur, et qvæ vitam otio, moerore, ac ſilentio tranſigunt: qvæ vero ruri degunt, et negotioſae ac liberiore ſunt animo, eius expertes vivant. Recte *Hippocrates lib. III, de diæta*, non minus morbos oriri ſtatuit, cum cibus

labo-

laborem ſuperat, qvam cum a labore ſuperatur, et ſanitatem tunc elucere atqve conſiſtere, cum laborum, ciborumqve, æqvabilitas eſt ac ſymmetria: deſuperante vero laborem cibo, repletiones, cruditates, atqve corruptelas ſangvinis, et viſcerum, exiſtere. Eodem pertinere cum frigus, tum fumum calidum, tempore hyberno ex ignitis carbonibus in naturalia admiſſum, iniectosqve in illa loca liqvores, ac res alias immiſſas, venerem porro importunam, et nimiam, ac laſcivas titillationes, ſatis experientia docuit. De uſu qvoqve freqventiore balneorum notius id eſt, qvam ut dici debeat. In primis autem tam ſuppresſionem, qvam immoderatum menſium, et lochiorum, fluxum, abortus item, partusqve crebros, ac difficiles, et relictas ab utrisque placentulas, et partes placentarum, qvas vulgo molas vocant, atqve ab his, aliisqve, cauſis excitatas hæmorrhagias uteri, idem mali genus ſequi, idqve gravius, et curatu difficilius, qvotidianæ muliercularum querelæ, et medicorum obſervationes, teſtantur. Qvibus addendum eſt, id etiam aliqvando minus cauto uſui medicamentorum, menſes pellentium, et diureticorum, qvin imo purgantium, ut meminit *Platerus*, *Pr. tom.* 3, *cap.* 7, ſupervenire, nec raro foedi vir-

ginum coloris, et omnis cachexiæ, ac hujus generis affectuum aliorum, comitem ac pedisseqvum esse.

V.

QVo vero pateat, qva ratione his, qvas commemoravimus, causis, et, si qvæ sunt fortassis aliæ, fluor is, de qvo agimus, exoriatur, id qvidem iam constare arbitror, in eo illud affectum esse viscus, cui spem omnem perennitatis natura committit, uterum puto, cum sinu pudoris, sive vagina sua, ita quidem, ut modo huius, modo illius, modo utriusqve labes culpam sustineat. Cumqve ea in glandulis illarum partium qværenda sit, notari refert, qvasdam earum maiores iuxta urethram, in ipsoqve vaginæ aditu, collocatas, plures vero minores per omnem illius sinus interiorem tunicam inter papillas nerveas pyramidales sparsas ac disseminatas esse, et suis qvasqve osculis in cavum illius hiare, et liqvorem emittere, lubricandæ vaginæ utilem. Hunc semen esse mulierum, constans multorum fuit opinio, dum anatome ostenderet, testes mulierum ovaria, et semen earum in illis recondita esse ovula, humorem vero istum rigandæ tantum vaginæ servire.

vire. Quod vero ad uterum attinet, id quidem cl. *Io. Bapt. Morgagni*, in illuſtri Bononienſium Academia anatomen magna laude profitentis, induſtria, quam in *adverſariis anatomicis* publice oſtendit, iam clare conſtat, illius cervicem in tunica interiore denſis glandularum ſubrotundarum, aut ovalium, variæ magnitudinis agminibus ſtipari, easqve fontes eſſe lenti illius et glutinoſi ſucci, qvi, facta conceptione, adiuvantibus rugis cervicis valvuloſis, aditum aeri per os uteri ad interiora præcludit, ut nemini mirum videri debeat, vix nuper propoſitam de tertio in cervice uteri ovario ſententiam in ipſo ortu defeciſſe. Fundum qvoqve uteri intus glandulis refertum eſſe, nemo amplius dubitat, qvamvis eæ a magnitudine, figuraque, glandularum cervicis permultum differant, atqve aliter ab aliis nominentur.

VI.

HAs autem omnes glandulas a Deo fabrefactas eſſe, intelligimus, ut ſuccum ex ſangvine ſeroſum, tenuem aliæ, aliæ craſſum et glutinoſum, ſecernant, ſangvinemque ipſum ex uteri fundo maxime, et vagina, et modo ex hac, modo ex illa, aliquando ex utraqve parte, ſtatis tempori-

bus dimittant. Quod non negandum esse, ipse censuit laudatus modo *Morgagnus* l. c. qvi, quod alii in vagina observarunt, in cadaveribus menstruo sangvine profluente defunctarum ipsum uteri fundum vidit, sangvineis maculis ita distinctum, ut ex iisdem leni pressione cruentas elicere guttulas facile potuerit. Pari modo cl. *Ruyschius* in utero menstruato cruorem coagulatum, aliumque oviductui unius lateris, ipsiusqve superficiei ovarii adhærescentem, se deprehendisse, scribit, *thes. anat. IV, p.* 47. Id vero fit, cum sangvis, pulsu cordis per vasa corpus circumiens, et, adaucta paulatim mole, turgescens, in arteriis uteri, eiusque vaginæ, ob venas comites, valvulis carentes, et pendulas, et ideo difficiliorem in his progresſionem, ac renitentem vim adaucti pariter sangvinis, aliqvid de motus sui velocitate remittere cogitur, atque a tergo subsequente sangvine accumulatus, et pressus, vasaqve distendens, suorum incuneatione solidiorum globulorum meatus glandularum eo usqve aperit, et diducit, ut per eosdem exire tandem posſit, tantisper, dum emissa parte redundante, ad pristinam redactus molem, et faciliorem progresſionem, nullam amplius vim vasis illis ac glandulis inferat, et

his

his iterum contractis, solito tenore in orbem antiqvum redeat, nec nisi aliqvam seri partem per angustiores iam redditas glandulas dimittat. Qvod si illæ glandulæ ultra modum dilatatæ, vel ruptæ, erosæqve, hient nimium, ac dimittendo sangvini æqvo diutius pateant, mensium fluxus immodici, et sæpe graves admodum hæmorrhagiæ uteri, perinde fere, atqve ab apertis vasculis sangvineis oboriuntur. Sin accidat, ut eædem uteri, vaginæqve, viæ, sive glandulæ, plus æqvo coarctentur, et occludantur, in promtu est ratio, qvamobrem sangvis aliorsum exitum qværat, eumqve nunc in naribus, nunc in vasis hæmorrhoidalibus, modo in ventriculo, nec raro in pulmonibus, aliqvando in gingivis, et salivæ viis, interdum per glandulas ductusqve lachrymales, aut alibi corporis, magno sæpe illius allevamento et commodo, inveniat.

VII.

SEd multo fieri aliter videas, cum hæ omnes uteri, et coniunctarum ei partium, glandulæ, qvavis causa labefactæ, rursus contrahi satis neqveunt, sed laxius connivent. Ita enim eveniat, necesse est, ut, qvamvis globuli sangvinis rubicundi iisdem non emittantur, succus tamen is, qvi natu-

ra parcus, et qvantum rigandis naturalibus sufficit, per eas secernitur, iam uberius dimittatur, et fluxionem albam constituat. Haud aliter, ac modo frigore, modo calore, vel caussis aliis labefactatis narium glandulis, illarum destillationem concitari, atque ex laxitate glandularum lachrymalium oculos lachrymosos, ex atonia vero glandularum cutis multos oriri sudores, comperimus. Est qvippe his glandulis omnibus, ut aliis qvibusqve corporis, vis sua naturalis, qva remitti, ac dilatari, et adduci rursus, contrahique, ac pressioni sangvinis, qvoad satis est, reniti possint, a qua, bene habente, recta secretio, labefactata vero, perversaque, secretio mala, et nunc maior, nunc minor, modo prorsus aliena, proficiscitur.

IIX.

ATqve eo qvidem causas, qvas supra commemoravimus, omnes pertinere, nunc facile intelligitur, ut firmitudinem ac vim illam glandularum uteri, et qvæ ad eum pertinent, partium ceterarum, solvant et relaxent, eoque uberiorem succorum per eas transmissionem, et illam ex naturalibus destillationem, efficiant. Non multi iam laboris erit, ut ostendamus, qva ratione plethora sangvinis

nis, et colluvies serosa, chylosaqve, ad gignendam fluxionem albam conferant. Qvanta enim vis sit diducendi ora glandularum exuperantiæ sangvinis, si minus aliunde constet, satis ex iis apparet, quæ de fluxu menstruo dicta sunt. Qvibus addendum est, qvod *Fernelius*, *l. c. cap. XV*, de qvadam commemorat muliere, qvæ hydrope uteri, a collecto procul dubio humore seroso ex glandulis illius, correpta, qvoties appetebat menstrua purgatio, omnem aquarum colluviem per cervicem uteri profundebat, pelvesqve sex, aut octo, implebat aqva citrina ferventissima, dum venter totus subsideret. Mox deinde menses inseqvebantur ex naturæ præscripto. Collecta proximo mense par colluvies, stato dein tempore profluebat. Hæc tandem persanata, uterum gestavit, peperitque bene vitalem fœtum. Qvo igitur sangvis copia, et impetu, maiore, eoqve diutius continuato, glandulas uteri perfringit, hoc magis, et gravius, easdem labefactare potest, ut deinde, prout magis, vel minus, hiant, sangvinem ipsum, sive serum una cum globulis purpureis, vel huius tantum partem, maiori, quam fieri debebat, copia transmittere cogantur. Hinc vero ratio patet, qvamobrem plethoram sangvinis, nec minus suppressionem, qvam im-

moderatam fluxionem menſium et lochiorum, atque hæmorrhagias uteri, et uſum importunum remediorum rareſacientium, et ſtimulantium emmenagogorum, diureticorum, atqve purgantium, fluor tandem albus ſeqvatur. Colluvies vero ſangvinis ſeroſa, chyloſaque, eundem parit affectum; cum vel ſua copia, vel parte viſcida, intus glandulis adhæreſcens, easqve infarciens, vel tenuitate ſua facilius pertranſiens, illas ita paulatim emollit, relaxat, et dilatat, ut ſimilis deinde humor, qvo eæ imbutæ, tument, hoc perfluat uberius, qvo maiori copia eodem inqvinatus ſangvis per arterias adducitur. Ita vero conſtitutum uterum vulgo, et merito, pituitoſum appellant. Qvo minus miremur, in mortuis, qvæ vivæ hoc malo graviter laborarunt, glandulas uteri magnitudine piſi tumidas, et induratas, inveniri. Quemadmodum a cl. *Dolæo, encycl. med. dogm. lib. V, c. IV*, relatum legimus. Qvod ſi humor ſeroſus ſimul acrimonia polleat, facile eſt intellectu, eum rodendo glandulas facilius hoc excitare malum, et gravius reddere poſſe.

IX.

NEqve vero nunc opus erit pluribus oſtendere,

qvo

qvo modo freqvens balneorum uſus, et admiſſio, vel frigoris, vel fumi carbonum, iniectiqve liqvores, et immiſſæ res aliæ, ſuo glandulas contactu labefaciendo, fluorem album inducant. De thermis non prætermittendum eſt, qvod notavit *Platerus* l. c. multas mulierum, qvæ eis inſediſſent, hoc vitium contraxiſſe, non ob contagium, qvia cum aliis, qvæ illo laborarunt, in eodem balneo ſederint, ut qvidem ſibi perſvaſerint, ſed qvod uſu balneorum continuo, ſicuti ex ſangvine id, qvod tenuius eſt, per ſudores emitti ſolet, ſic etiam per hanc excretionem uteri ea maxime, qvæ ob craſſitiem ſudore exhauriri neqveunt, expellantur: veluti crebro admodum evenire obſervamus, ut excretio, per cutim impedita, pro varia habitudine materiæ excernendæ, et glandularum excernentium opportunitate, nunc per veſicam, nunc per alvum, modo per ſalivæ vias, divertatur, et ſuppreſſam urinæ ſecretionem in renibus ſudor copioſus ſeqvatur. Iam vero patet etiam, qua ratione abortu, et crebro, ac difficili partu, et utero firmius accretis, et brevius, vel longius, relictis, ac deinde natura, vel arte, nunc facilius, modo difficilius, eiectis, placentulis, ac partibus placentarum, ſive pſeudo-molis, et obortis inde hæ-

morrhagiis, uteri glandulæ distrahi, laxari, solvi varie, et ampliari, totiusqve non raro tonus uteri perverti et labefactari, atqve ad suscipiendum fluorem hunc præparari possit. Illud demum cuivis facile est colligere, eo facilius eundem oboriri, qvo plures enumeratarum hucusqve causarum concurrunt. Ad has accedit naturalis uteri laxior, et nimis serosa sangvinis dispositio, ob qvam aliæ præ aliis huic malo sunt obnoxiæ. Nam qvæcunqve mollioris et humidioris sunt constitutionis, qvæqve ad cachexiam magis inclinant, eas freqventius in illud incidere observamus.

X.

HIs ita expositis, omnium phænomenorum, qvæcunqve ita laborantibus obvenire diximus, ratio patescit. Nam, prout varia est sangvinis et uteri labes, minus aliæ, aliæ gravius afficiuntur. Ac mitis principio, paucusqve, humor exit, quod minus hiant glandulæ, neqve acribus alluuntur humoribus, sed blandus adhuc succus in eas influit. Hunc vero illæ hoc deinde copiosiorem acrioremve fundunt, qvo magis disiuncti sunt meatus earum, et hiant, ac serescentium acri-

um-

umve humorum uberior copia adducitur. Ex eadem causa, et perinde ac colluvio succorum suppetit, vel assidue fluor urget, vel per intervalla longiora, vel breviora, certaqve, vel incerta, repetit, et sangvis qvoqve menstruus seqvitur, qvia glandulæ, mediocriter relaxatæ, et pituitoso imbutæ succo, similem tantum humorem admittunt, at sangvineis tandem cuneis magis dilatatæ, ipsum sangvinem transmittunt, eoque cessante impetu, ad pristinam mediocrem redeuntes amplitudinem, globulis sangvinis rubentibus exitum præcludunt, relicto serosæ tantum parti uberiore, parcioreque, transitu, qvo deinde fluor albus perseverat, isqve, pro humorum, ex sangvine affluentium, vel ipso in transitu corruptorum, varietate, tandem varius, citrinus, subviridis, vel mixtis tinctus coloribus, siquidem omnis massa humorum, crudis, viscidis, biliosis, salsis, et aliis scatens impuritatibus, expiari per has vias consveverit. Vidimus, fluorem hunc album flavescentem prodiisse, qvoties crocus cum alimentis assumeretur.

XI.

QVare, ubi, ob cacochymiam humorum massæ sangvineæ, et auctam paulatim laxitatem

uteri, et coniunctarum ei partium, ipſorumqve vaſorum, ac ligamentorum, fluor hic adolevit et inveteravit, neceſſe eſt magnam in homine mutationem fieri, in primis autem corrumpi bonitatem coloris, ac gratiam minui, et corpus debile atqve elumbe, animum vero mœſtum triſtemqve reddi. Nam qvia ſuccus is, qvi vires cerebri ac nervorum, ipſiusqve cordis, et ventriculi, ac muſculorum omnium, fulcire ac tueri, et rubore ſuo candorem cutis ita perfundere debet, ut floridus ex utrisqve color concilietur, a vivido vigore deſciſcit, per viasqve devias illarum glandularum nimium decedit, fieri omnino debet, ut vis non minus cerebri, qvam cordis, et ventriculi, ac viſcerum aliorum, muſculorumqve, minuatur, ac pereat vigor et pulchritudo corporis, ac ſimul animus langveſcat, et accumulatis lentis crudisqve ſuccis, corpus infarciatur potius, qvam alatur, malumqve adeo habitum contrahat, vel aucto nimis profluvio, decedentibus magis magisqve ſuccis utilibus, nullis vero, vel paucioribus, in eorum locum ſubeuntibus, ſumma tandem macies oriatur, et niſi occurratur, tollat. Ex eodem fonte aliquando etiam ſterilitas proficiſcitur; qvando ſemen in illa eluvie uteri vel ſuffocatur, vel corrumpi-

rumpitur, vel cum eadem ſtatim reiicitur, ut docuit *Hippocrates Aph. LXII, Sect. V.* *Qvæ frigidos et denſos habent locos, utero non concipiunt. Et qvæ præhumidos habent, gravidari nequeunt: extingvitur enim in ipſis genitura. Et qvæ ſicciores et æſtuoſos: nam alimenti defectu, ſemen corrumpitur. Qvæ vero ex utrisque moderatam nactæ ſunt locorum temperaturam, eæ fœcunditate valent. Et lib. περὶ ἀφορῶν: Si uteri lubrici fuerint, mulier utero non concipit, ſemen enim foras elabi ſinunt.* Indidem facilis et freqvens abortus oritur, qvia conceptus firmas ſatis radices agere in laxatis nimium glandulis uteri neqvit, atqve aſſidua alluvione abripitur, et eiicitur.

XII.

IAm vero ex commemoratis partium affectarum et humorum vitiis etiam cauſam perſpicimus, qvamobrem fluor is hoc magis difficilem admittat curationem, qvo magis adolevit, et inveteravit, ita ut inter Medicorum ſcandala referri iure poſſit. Namqve in illo perpetuo ſuccorum, ipſiusque menſtrui ſangvinis tranſitu perquam eſt difficile glandulas tono et vigori ſuo ita reſtituere, ut modo debito contrahantur. Præſertim

cum in malo inveterato, et in ſeneſcentibus, in tumores abeant inſanabiles, modisqve aliis ita pervertantur, ut ea fluxio ad mortem usqve perſeveret. Neqve vero ſuis eam periculis carere, ex adductis ſupra, et pluribus aliis, qvos proferre ſolet, fructibus intelligitur. Nam etſi in quibusdam citra noxam graviorem diu perdurare posſit: tamen plerumqve multa poſt ſe mala trahere, aliqvando etiam ruinam utero, et toti œconomiæ corporis, inferre tandem ſolet. Aſt fieri interdum videas, ut ex ſuppreſſione menſium natus fluor albus, horum qvaſi vicarius fiat, et multa allevet incommoda, qvæ ab illa alioqvi proficiſci conſveverunt. Sed miſerum tamen eſt, agrum naturæ, ſerendis hominibus a Deo factum, ſordibus ſqvalere.

XIII.

POſtremo illud iam animo et cogitatione comprehendimus, in Curatione huius mali operam adhibendam eſſe, ut humores ſupervacanei per convenientes vias educantur, eorumqve cacochymia corrigatur, et tonus uteri inſtauretur, ac confirmetur. Itaqve, ſi plethora urgeat, et nimia ſangvinis copia glandulas uteri collabefecerit,

rit, ſangvinis miſſio per venæ ſectionem, vel ſcarificationem, non ſine commodo inſtituetur. Neqve enim hic audiendus *Sennertus*, qvem plures ſeqvuntur alii, cum *Pr. lib. IV, p.* II, *ſect.* 2, *c.* 12, omnem venæ ſectionis uſum reiicit, veritus, ne pravi humores, ad uterum fluentes, in venas revocentur, et ſangvinem inqvinent, ac præterea vires nimium proſternantur. Nam metu hoc circulus ſangvinis, ignotus iſti doctiſſimo medico, et eius abundantia nos liberat, cum non niſi urgente id plethora, qva nihil fere promtius glandulas uteri diducit, venæ ſectioni locum demus. Hac ratione videas, ea, ut decet, præmiſſa, fluorem illum, qvi a nimio menſium fluxu proficiſcitur, vel augetur, faciliorem deinde curationem admittere.

XIV.

VT autem venæ ſectio rarius locum habet: ſic e contrario catharſis principio curationis nunqvam omittenda eſt, ut ſordes primarum viarum expurgentur, et ipſius immundities ſangvinis per vias alvi divertatur. Plus vero hic benignis illis et mitibus auxiliis, ex floribus acaciæ, mali perſicæ, myrobalanis, tamarindis, caſſia, et ſena orien-

entali, qvam naturam magnopere turbantibus agitantibusqve remediis, proficimus. Neqve defraudanda est laude sua magnesia alba, ex lixivio nitri recte parata, qvia alvum facile movet, et serum copiosum sine omni molestia educit. Qvidam, nec immerito, hieram Galeni laudant. Ialapium qvoqve, cum sale qvodam tartareo, vel nitroso, aut eius resina, cum gummi ammoniaco, vel galbano, mercurioqve dulci, sociata, hic saepe multum proderit. Qvodsi ventriculus, ut saepe fit, cruditatibus scateat, maximo usui blanda erunt emetica, ex qvibus una arridet Ipecacuanha, qvod et vomitionem leniter ciet, et perspirationem corporis egregie adiuvat. Hac sola, bis, terve, repetita, fluorem album conqvievisse novimus.

XV.

Corpore satis expurgato, laborandum est, ut aptis remediis aperientibus, et diaphoreticis, universi transpiratio corporis vigeat, qva qvippe serosa sangvinis chylosaqve colluvies corrigitur, atqve ab utero divertitur, eaqve purgato sangvine, ac instaurato vitali circuitu, tonus, ut partium aliarum, sic uteri qvoqve, melius, qvam reme-

mediorum uſu adſtringentium, reficitur. Nam ſi ſuccus ſangvisqve bonus ſit, nec redundet, non laborabit uterus, aut, ſi laboret, tutius corroborantibus confirmabitur. Atqve hæc nobis qvidem cauſa eſſe videtur, qvamobrem magna ex parte hoc fluore laborantes, ut incuratæ, relinqvantur, qvod temere, nullaqve methodo, morbi curatio ſuſcipiatur. Namque in eo quotidie errari videmus, quod ea adſtringentibus, interius, externeqve adhibitis, perfici vulgo credatur. Qva tamen ratione vel contumaciorem fieri fluxionem, vel ea temere ſuppreſſa, varios ventriculi, et capitis, ac pectoris affectus, cachexiam, tumores, ulcera, malaqve alia inferri, experientia teſtatur, et ſua qvemqve ratio monere debet. Hujusmodi ſuppreſſionis funeſtæ, atqve in exitioſam mutatæ diabetem, exemplum habet *Ballonius, lib. I, conſil. 56.* Id ipſum igitur bene perſpiciens *Galenus*, uti in methodo, et ratione medendi, incomparabilis erat, cum in curatione uxoris Boethi præcipui Romæ medici non modo nihil profeciſſent, ſed ineptis etiam remediis tumorem ventris procuraſſent, purgata ſemel iterumque alvo, et paucis adhibitis aperientibus, potisſimum frictioni-

 bus

bus, parcoqve potu, illam feliciter absolvit, ut *lib. de præcogn. ad Posthum. cap.* 8, refert.

XVI.

CVm autem magna sit aperientium atqve diaphoreticorum colonia, et natura a natura differat, suosqve fluor albus gradus habeat, id qvidem porro patet, non eadem omnibus convenire, sed alia aliis adhibenda esse. Ita enim qvibusdam, comperias, prodesse infusa, decoctiones, atqve essentias lignorum, nonnullis remedia ex stibio, marte, iove, ebore, lapidibus cancrorum, aliisqve absorbentibus, marinis, ac terreis, facta, aliis ex succino, castoreo, myrrha, resina gvaiaci, balsamo Peruviano, camphora, croco, aliis ex china Chinæ, cortice VVinterano, sive schacharilla, herbisqve, et radicibus amaris, et aromaticis, qvas vulgo cephalicas, stomachicas, et uterinas vocant, atqve aromatibus ipsis, ut et seminibus carminativis ac diureticis, aliis ex opiatis, theriaca, mithridatio, diascordio, cum iis, qvæ modo dicta sunt, varie mixtis, parata, aliis tincturas bezoardicas, salem Aetii, salia item volatilia, simplicia, vel aromatica, et oleosa, con-

du-

ducere. Nobis ea in primis aperientia placent, qvæ vim excitantem, rarefacientem, et corroborantem habent, qvibus qvidem nunc solis, modo temperantibus iunctis, recteqve adhibitis, non paucas, quæ per plures annos eo fluxu conflictatæ fuerunt, sanatas novimus, sine ullorum usu adstringentium. Et profecto raro his opus habebimus, ac sicubi ea necessaria visa fuerint, aperientibus atqve diaphoreticis commode temperabimus. Qvomodo qvidam species decarabe, corallia, ossepiæ, et eius generis alia, cum theriaca, vel mithridatio, diacoro, zingibere condito, conserva menthæ, et fl. anthos, in forma electuarii, uti consueverunt. Eadem ratione etiam acrimonia ex sangvine auferetur, neqve opus habebimus, ut eam remediis gummosis et glutinosis, ex gummi Arabico, tragacantha, ichthyocolla, et huiusmodi aliis, irretiendam, vel iisdem remediis vias uteri conglutinandas putemus. Recte et prorsus ad mentem nostram *Corbeius, Gynæc. lib. I, cap. 3. Alterantia exhibentur, qvæ humiditates hasce corporis exsiccent, et absumant, eoqve validius, si aqveus, et pituitosus hic sit fluor, addendo illis, si immodicus sit, qvæ adstrictione insuper prædita,*

 illum

illum etiam nonnihil cohibeant. Qvalia multa in mensium profluvii cura exposita, hic qvoqve competere possunt, attenta tamen hac animadversione; ne nimis cito in hoc fluxu adstringentia adhibeantur, et qvod remedia magis siccare, qvam adstringere debeant, qvibus et qvæ utero simul appropriata sunt, permiscentur. Noluimus hic formulis remediorum paginas implere, cum eæ cuiusvis laborantis constitutioni sint aptandæ. Nec vero, qvi recta methodo uti novit, remediis empiricis delectabitur, quorum fallax, nec raro noxius esse usus solet.

XVII.

AB hac medendi ratione haud alienus fuit *Hippocrates*, cum *lib. II de morb. mulier.* ita habet: *Si fluor albus detineat, hisce conveniunt diuretica, capitis purgationes, balnei abstinentia, epithymum album epotum, deambulationes, et omnis diæta exsiccans.* Huius insistens vestigiis Galenus, decoctione asari, et apii, paucoqve potu, ut supra meminimus, feliciter usus est. Ast cautione opus est in usu diureticorum, ne ad ciendam nimis urinam, sed excitandam in primis transpira-

ti-

tionem accommodetur. Qvapropter minus his aſſentiri poſſumus, qvi nimium terebinthinatis, et diureticis vehementioribus aliis, fidunt. Suus tamen thermis locus eſt, qvas *Sennertus* l. c. tantopere prædicat, qvod redundantes in corpore humores evacuent, atque ab utero divertant, et viſcera purgent, ac roborent, modo conveniens continuetur diæta, et tranſpiratio libera ſervetur.

XIIX.

EXterna ante ſufficientem corporis purgationem plus nocere, qvam prodeſſe, et ratio dictitat, et uſus rerum teſtatur. Ac vix iis unqvam opus habebimus, ſi qvidem remediis interioribus recte utamur. Alioqvin enim parum auxilii tam a thermis, qvam a balneis, ſive ex aperientibus, ſive ex adſtringentibus, vel utrisqve, parentur, itemqve a fotibus ſperandum erit. Iniectiones non magni æſtimandas, neque nimium ſuffitibus tribuendum eſſe, ſive ex ſalvia, et herbis eius generis aliis, ſive ex antimonio, ſive ex thure, ſuccino, maſtiche, et huiusmodi aliis, fiant, ipſius natura mali declarat.

XIX.

PLus conveniens victus, vivendiqve ratio, præ-

ſtare, et ſæpe ſola fontem catarrhi exhaurire poteſt. Qvo in primis aer conducit temperatus, vel ad calorem vergens, et ſiccus, cibusqve boni ſucci, corpus non gravans, ſed recreans, atqve aromatibus, et herbis, ac floribus aromaticis conditus, qvibus et motus ſangvinis, et tonus, ac robur viſcerum, erigitur. Potus ſit paucus, vel modicus, vinum nempe bonum, odoratum, qvod plus ſæpe proderit, ſi meliſſa, ſalvia, roremarino, abſinthio, in id infuſis, medicinales vires accipiat. Vicaria vini cereviſia non ſit feculenta, ſed clara, et lupuli ſalictarii floribus condita, vel etiam ſalvia, aut abſinthio, medicata. Plurimum qvoqve utilitatis motum, atque exercitationem corporis, conferre, vel ex eo patet, qvod fluorem hunc qvies augeat. Demum ſomnus, et vigiliæ, animorumque affectus, intra mediocritatis limites conſiſtere, et omnes vigere excretiones debent, ſi optatum velis curationis exitum.

Thei-

THeiologos orbi magnos gens clara miniſtrat,
Ex juris myſtis nomina celſa tenet.
Ad ſacra diſcedis misſis his primus Hygeæ,
Ne ſis deterior, nitere, fama tuis.

Gratul. ſcripſit Lipſiæ
JOH. HEINR. ERNESTI,
Prof. Publ.

ORdinis adſcendis, felix adſcende! cathedram,
Qui medica doctus damna fugare manu.
Viderat, inſidiis qui vos petit horridus hoſtis,
Terrigenæ, & rauca hæc, Mors mala, voce refert:
Solvite ſolertes lapides, & igne metalla
Solvite, ut & ſuccum præbeat herba ſuum;
Præbeat Ægyptus medicataque funera, terram
Præbeat & Lemnus quam ſua ſigna notant;
Anne fugant mortem cataplaſmata, pilula, pulvis?
Immo jocus, Medicus, Mortis, & ipſe, jocus.
Finierat nondum jactantia dicta Tyrannus,
Splendida cum ſubito cœlo Hygiæa venit:

Teque

Teque manu, Frater, prenſum; Bene perge, canebat;
Te ſummus Medicus, Te vocat ipſe DEUS.
Et licet in Medico non ſit relevetur ut æger,
Herba licet ſemper nec cataplaſma juvet:
Te tamen Amoſidis ficus, bubone remoto,
Et Morti auferri ſæpe cupita, docet.
Perge igitur felix! Felix adſcende cathedram
Quam medicus pandit Leucoris ordo tibi.
Numinis adſiſtat ſummi Benedictio cœptis!
Cuncta Hæc quæ vincunt pharmaca ſola dabit.

Dilectiſſimo ſuo Fratri
Paucis his
de Summo inter Medicos Honore
gratulari voluit

M. JO. BENED. CARPZOVIUS, Lipſ.
Hebr. L. Prof. Publ. Extraord.
& Concionat. Sabbath.

